

Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Politikasında Çıktılar Üzerine Bir Değerlendirme

Hatice Altunok*

Hakan Aydın**

Fatma Gül Gedikkaya***

Özet

Kadına karşı şiddet çeşitli uluslararası örgütlerce alınan kararlar, deklarasyon, sözleşme, rapor, platform, konferans gibi pek çok araçla uluslararası farkındalığı sağlanmış sorunlardandır. Bu farkındalığın ulusal düzeylerde gerçekleştirilmesi, kadına karşı şiddetle mücadele etmek amacıyla üretilen politikalara ve yasal düzenlemelere bağlıdır. Bu çalışma kapsamında Türkiye’de kadına karşı şiddetle mücadele politikasının çıktıları üzerine bir değerlendirme sunulmuştur. Değerlendirme için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün hazırladığı politika araçlarından biri olan 2012-2015 tarihlerini kapsayan *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı* seçilmiş, planda belirtilen eylemler ve bunlara ilişkin izleme ve değerlendirme toplantılarına göre tespitlere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadına Karşı Şiddet, Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Politikası, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015), Eylem Planı Çıktıları

Abstract

Thanks to instruments like international organizations decisions, declarations, agreements, reports, platforms and conferences, The violence against women is recognized as one of the international problems. The realization of such awareness in national level depends on the policies and legal provisions created to combat violence against women. In this study, it is provided an assessment on the outputs of policies to combat violence against women in

---

* Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü,
altunokmhatice@gmail.com

** Müfettiş, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, hakanaydn@gmail.com

*** Arş. Gör. Gazi Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü,
fghaliloglu@hotmail.com

Turkey. The assessment focuses on The National Action Plan for Combating Violence against Women, covering 2012-2015, one of the policy instruments of Ministry of Family and Social Policies General Directorate on Women's Status. The study evaluated the actions specified in the plan, considering the monitoring and evaluation meetings findings.

Key Words: Violence against Women, Combatting Violence against Women Policy, National Action Plan on Combating Violence against Women (2012-2015), The Action Plan Outputs

Giriş

Ekonomik, siyasal, kültürel ve dinsel kargaşalarıyla tarih, kadınların statüsünü değiştirmiş ve dünyayla ilişkilerini yeniden tanımlamıştır (Davis ve Farge, 1993: 15). Bu tanımlanma süreciyle toplumsal cinsiyet ilişkileri farklı ülkelerde, tarihsel dönemlerde, etnik gruplarda, toplumsal sınıflarda ve nesillerde farklı biçimlere bürünmüştür (Walby, 2003: 788). Kadını koruma, kadına haklar verme yolundaki ilerlemelerin yanında; ülkelerin gelişmişlik düzeyleri açısından ayırım olmaksızın dünyada kadına karşı şiddet yaşanmaya devam etmiştir. Ataerkil kültür içerisinde kadına karşı şiddetin bir sorun olarak algılanması ve çözüm arayışları yakın tarihlerde gündeme gelmiştir (Moroglu, 2012: 358).

Antik dünyada kadınlar tarafından yazılmış metinlerin yok denecek kadar az oluşunun kadınların tarihini yazma işini karmaşıktırdığına dikkat çekilirken (Pantel, 1992: 465), modern dünyanın en çok yazdığı konularından biri kadın olmuştur. Kadın hükümetlerin de başlıca politika konuları arasında yer almış, uluslararası bağlayıcılığı olan düzenlemelerle bu politikalar şekillendirilmeye çalışılmıştır. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme, Kadınların Siyasal Haklarına Dair Sözleşme, Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri¹ gibi kadına yönelik uluslararası temel insan hakları belgeleri hazırlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 117. maddesinde herkesin, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı belirtilerek, cinsiyet ayrımı olmaksızın kişilerin yaşamını koruma görevi anayasal güvence altına alınmıştır. Bu doğrultuda değerlendirilmesi gereken kadına karşı şiddet konusu, ister aile içinde olsun ister aile dışı sosyal ortamlarda devletin müdahale alanına girmektedir. Özellikle son dönemde kadına karşı şiddet oranlarının artması

¹ Bu bildirge, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nde kadınlara karşı şiddet kullanıma açıkça yer verilmemesine gösterilen tepkiler üzerine yayımlanmıştır (Karinca, 2010: 139).

nedeniyle hükümetlerin gündemlerinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bu doğrultuda Türkiye de politikalarını uluslararası gelişmelere entegre etme çabasıdadır. Birleşmiş Milletler, 1999 yılında CEDAW sözleşmesine ek bir protokolü kabul etmiş ve üye ülkelerin onayına sunmuştur. Türkiye 2000 yılında imzaladığı bu protokolü, 2002’de onaylamıştır. Ayrıca 2011 yılında kısa adı “İstanbul Sözleşmesi/Konvansiyonu” olan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”² adlı uluslararası sözleşmeyi (hiç bir maddesine çekince konulmaksızın) imzalanmıştır. Bu sözleşme 2012’de kabul edilen Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’a esas teşkil etmiştir. 26218 Sayılı Başbakanlık Genelgesi: Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler, 4 Temmuz 2006 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye toplumsal cinsiyet eşitliği politikasını bakanlıklar üstü bir ana politika haline getirmiş, kalkınma planı da toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olarak hazırlamıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile bakanlık hizmet birimleri arasında yer alan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün görevleri arasında; “*Kadına yönelik her türlü şiddet, töre ve namus cinayetleri, taciz ve istismarın önlenmesi için çalışmalarında bulunmak, kadının aile ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarının çözümüne destek oluşturmak*” yer almıştır. Kurumsal aktörü oluşturulan ‘kadının statüsüne’ ilişkin, İstanbul Sözleşmesi imzalanmış, bu hükümler doğrultuda 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun çıkarılmıştır.

Aile içi şiddet olaylarının çözümü konusunda 1998 yılında ‘aile içi şiddet’ kavramının ilk kez kullanıldığı 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çıkarılmıştır. Bu kanunla aile içinde yaşanan insan onuruyla bağdaşmayan davranışların ve şiddetin önlenmesi amacıyla Türk Medeni Kanunu’ndaki genel tedbirlerin dışında özel tedbirleri öngörmüştür. Uygulamada çeşitli sorunlarla karşılaşılmasından dolayı 2007 yılında kanunda önemli değişiklikler yapılmıştır. 2008 yılında Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik yürürlüğe girmiştir (Günay, 2012: 649). Aile içinde bireylere, aile dışında kadınlara ve çocuklara karşı şiddetin cinayetler derecesinde artması, şiddetin önlenmesi için mevzuat anlamında başka gereklilikler doğurmuş ve 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına

² İngilizce literatürde “violence against women” Türkçe literatürde “kadına karşı şiddet” olarak çevrilmektedir. Ancak bazı yasal metinlerde “kadına yönelik şiddet” şeklinde yer almaktadır. Konuyla ilgili Türkçe tezlerin 50’sinde “Kadına yönelik şiddet” terimi kullanırken beşinde “kadına karşı şiddet” kullanılmaktadır. Bu çalışmada bütünlük açısından “kadına karşı şiddet” kavramı kullanılmış ancak yasal metinlerin başlıkları değiştirilmemiştir.

Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun çıkarılmıştır (Günay, 2012: 650). 6284 sayılı kanun, 4320 sayılı kanuna göre çok daha kapsayıcı, caydırıcı, tedbir kararları, yaygın karar alma mekanizmalarının mevcudiyeti ve kadına karşı şiddetle mücadeleyi kurumsallaştırmasından dolayı etkin bulunmaktadır (ASPB, 2015: 15; Uğur, 2012: 333). Bu kanun mağdurların kapsamı, şiddetin önlenmesi, koruma kararı verilmesi ve kurumlar arası koordinasyon kurulması açılarından ve mağdura geçici maddi yardım desteği bakımında kapsamlı düzenlemeler içermektedir (Moroğlu, 2012: 374). Şiddeti önlemeye yönelik kanunun yürürlüğe girmesinin yanında şiddet önleme ve izleme merkezlerinin oluşturulması, kadın sığınma evlerinin/konukevlerinin artırılması gibi pek çok araçla kadına karşı şiddetle mücadele edilmeye çalışılmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) tarafından, söz konusu Başbakanlık Genelgesinden sonra 2007-2010 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı hazırlanmış ve yürürlüğe sokulmuştur. Bu plan ilerleyen süreçte 2008-2013 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ulusal Eylem Planı ve 2012-2015 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ulusal Eylem Planı şeklinde devam etmiştir.

Kadına karşı şiddetle mücadele sarfedilen enerji ve kaynak dikkate alındığında önemli politikaların oluşturulduğu/oluşturulması gereken kamu meselelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma sınırında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)'nin eylem planları arasında yer alan 2012-2015 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'nın çıktıları üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Bu eylem planı kadına karşı şiddetle mücadele politikasının uygulama aşamalarının bir kesitini oluşturmaktadır. Plan doğrultusunda elde edilen çıktılar ise uygulanan politikanın sonuçlarına yönelik veriler sağlayacağı (Altunok, 2016: 252) için sözü geçen eylem planının çıktıları esasında kadına karşı şiddetle mücadele politikaları hakkında çıkarımlara yer verilmiştir.

1. Türkiye'de Kadına Karşı Şiddetle Mücadele

Kadına karşı şiddet ekonomik gelişmişlik ve öğretim düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada ve kültürlerde kentli-köylü, eğitilmiş-eğitimsiz farkı olmaksızın yaygın görülen bir olgudur (Tekin, 2011: 23; Moroğlu, 2012: 358). Bu evrensel olgu bütün toplumlarda kadınlar ile erkekler arasında eşit bir güç dengesinin bulunmamasının ve kadınların ikincil konumda kabul edilmesinin sonucudur (Berktaş, 2004: 27). Cinsiyetlendirilmiş kişiler arası şiddetin doğası, boyutları ve anlamı hakkındaki bilgiler son yıllarda gelişmektedir (Walby, 2003: 790). Bu olguya bakış açısı kültüre, hukuka, eğitime ve sosyo-ekonomik düzeylere göre değişen bir cinsiyet ayrımcılığı sorunu olarak değerlendirilse de (Tekin, 2011: 24), cinsiyet üzerinden oluşturulacak politikalar sadece kadınları değil tüm toplumu etkilemektedir (Tokuroğlu, 2016: 354). Dolayısıyla

şiddetin genellikle kadınlar üzerindeki olumsuz etkileri tartışılrsa da (Walby, 2003: 790) çok yönlü, bütüncül, kapsayıcı plan ve politikalarla toplumsal düzeyde ortak ve kararlı bir mücadeleyi gerektirmektedir (TBMM, 2015: xi). Ancak iyi politika oluşturmak sadece politika dokümanlarının hazırlanmasıyla gerçekleşmez. Aynı zamanda siyasal sahiplenme, sivil toplum desteği, araştırma, uygulama ve bunları destekleyen politika uzmanlarının mevcudiyeti gibi şartların da sağlanmış olması gerekir (UN, 2012: 2). Kadına karşı şiddet 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında ciddi toplumsal problemlerden biri olarak dikkatleri çekmiştir (Löbmann vd., 2003: 309). 1980'lerin sonu itibarıyla kurumsallaşmaya başlayan kadına karşı şiddetle mücadele tüm aktörler tarafından sahiplenilmiştir (Tatlıoğlu, 2014:115). Türkiye'de toplumsal cinsiyet politikaları açısından önemli adımlar büyük ölçüde Kadına Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) imzalanmasıyla başlamış (Tokuroğlu, 2016: 355), mevzuat ve kurumsal yapı ayaklarının oluşturulmasıyla politika geliştirme uğraşları artmıştır. Türkiye'de uluslararası etkiler ve kadın örgütlerinin çabasıyla özellikle hukuk alanında kadına karşı ayrımcılığın ve aile içi şiddetin önlenmesi için önemli adımlar atılmıştır. Böylelikle kadına karşı şiddet aile içinde gizli tutulan niteliğinden kurtularak, devletin hukuksal düzenlemeler yaptığı bir alan olmuştur (Karıncı, 2010: 146). Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nin Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerini Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporunda kadına karşı şiddetle mücadeleye yönelik ulusal mevzuat kapsamında; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 2006/17 Sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler konulu Başbakanlık Genelgesi, 2015/154 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Uygulanması Konulu Adalet Bakanlığı Genelgesi (TBMM, 2015: 77-154) yer almıştır. Özellikle 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi son dönem politikaları için önemli bir düzenleme olmuştur. Bu genelgeye göre kadına karşı şiddet konusundaki çözüm önerilerinin yaşama geçirilmesinde, töre/namus cinayetleri konusundaki çözüm önerilerinin yaşama geçirilmesinde, medya ve şiddet konusundaki çözüm önerilerini yaşama geçirilmesinde koordineli çalışması gereken kurumlar belirtilmiştir. Genelgede kadına karşı şiddete karşı alınacak önlemler bir ulusal plan çerçevesinde yasal, kurumsal, eğitsel ve kültürel alanlara yönelik, kapsamlı olarak belirlenmesi gerektiği maddesi yer almış, bu doğrultuda kadına karşı şiddetle mücadele kapsamında ulusal eylem planları hazırlanma süreci başlamıştır.

Kadına karşı şiddetle mücadele politikalarının belirleyici aktörü ASPB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'dür. Bununla birlikte diğer bakanlıkların, sivil toplum örgütlerinin ve uluslararası örgütlerin paydaşlar olarak bu politikaların gerçekleştirilmesinde önemli rolleri bulunmaktadır. KSGM Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ile işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Bunların dışında çeşitli kurum ve kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve üniversiteler ile ortak faaliyetler ve projeler gerçekleştirmektedir.

KSGM bünyesinde kadına karşı aile içi şiddet araştırması gerçekleştirilmiş, 6284 sayılı kanunun uygulanmasına yönelik etki analizi araştırması yapılmıştır. Kadına karşı şiddetle mücadele için ulusal eylem planları hazırlanmakta, kadına karşı şiddet izleme komiteleri toplanmakta, bakanlıklarla ve çeşitli kurumlarla eğitim protokolleri imzalanarak bu eğitimlere destek verilmekte, çalıştaylar, projeler ve atölyeler gerçekleştirilmektedir. 25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddet Karşı Mücadele Günü etkinlikleri düzenlenmektedir. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, İlk Kabul Birimleri ve Kadın Konukevleri ile şiddet mağduru kadınlara hizmetler sunulmaktadır.

ASPB dışında İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gibi sundukları hizmet alanlarındaki ilişkisellik durumuna göre kadına şiddetle ilgili konularda politika paydaşı olarak rol üstlenmektedir.

TBMM'de Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun kurulması, kadına şiddet ve ilgili konuların yasama organında özel olarak ele alınmasında etkili olmuştur. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun misyonu; kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi, kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik olarak ülkemizde ve uluslararası alandaki gelişmeleri izlemek, bu gelişmeler konusunda TBMM'yi bilgilendirmektir. Komisyonun vizyonu ise; kadın erkek fırsat eşitliğine ilişkin sorunların gerek yasal düzeyde gerekse de uygulamada iyileştirilmesini sağlayarak etkili bir parlamenter denetim sağlamaktır (www.tbmm.gov.tr). Komisyon 2015 yılında iki cilt halinde Kadına Karşı Şiddetin Sebeplerini Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporunu yayınlamıştır.

Kadına karşı şiddetle mücadele politikalarının siyasi ve bürokratik aktörlerinin dışında sivil toplum örgütleri, üniversiteler, siyasi partiler, özel sektör ve medyanın da önemli aktörler olduğu belirtilmelidir. Kadınlara ilgili meseleler daha çok sivil toplum örgütlerinin çabalarıyla dikkatleri çekmiştir. Bu farkındalık oluşturma sürecinin kadınların kamusal alanda yer alma oranlarının artmasıyla da (Walby, 2003: 788) etkinliğinin artacağı söylenebilir. Elbette ki şiddet konusunda farkındalık oluşturma sadece kadın kapsamlı olaca-

ğı düşünülmemelidir. Hangi kesime uygulanırsa uygulansın şiddet³ (türünü ayırmaksızın) cezalandırılması gereken, kamu otoritelerinin ve tüm toplumun farkındalığının sağlanması gereken bir konudur.

Şiddetle mücadele konusunda mevzuat esasında aktörler kadın politikalarının uygulanmasına yönelik olarak eylem planları, çalıştaylar, kamu spotları gibi değişik politika araçları kullanmaktadır. Bu araçların etkililiği üzerine genel tespitlerde bulunmaktan ziyade münferit örneklerle olaylar değerlendirilmektedir.

Kadına karşı şiddetle mücadele politikalarının gündeme gelmesi, formüle edilmesi, kanunlaşması ve uygulaması aşamaları kadar bu politikaların değerlendirilmesi de önem taşımaktadır. Zira politika çıktı ve işlemlerinin sistematik bir biçimde değerlendirilmesi, uygulanan politikanın geliştirilmesini sağlamaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele politikasının önemli çıktılarında biri de 2012-2015 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'dır.

2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015) Hakkında Genel Bilgiler

Kadınlara karşı şiddete yönelik ulusal eylem planları, uluslararası ve bölgesel insan hakları enstrümanları ve politika dokümanlarındaki düzenlemeleri belirtmek için kabul edilir ve uygulanır (UN, 2012: 1). ASPB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün kadına şiddetle mücadele politikalarının uygulama araçlarından birini de ulusal eylem planları oluşturmaktadır.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda hazırlanan ulusal eylem planlarının ilki 2007-2010 tarihleri arasında kapsamaktadır. Bu çalışma kapsamında 2012-2015 arasında kapsayan ulusal eylem planı politika çıktılardan biri olarak değerlendirilmiştir.⁴

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı beş bölüm halinde hazırlanmıştır. Birinci bölümde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı'nın sunuşu, ikinci bölümde Kadının Statüsü Genel Müdür Vekilinin önsözü yer almaktadır. Üçüncü bölüm kadına karşı şiddetle mücadelenin tarihsel sürecine ilişkin bilgiler vermekte, ulusal ve uluslararası farklı örnekler aktarmakta, konunun teorik boyutuyla ilişkili bilgiler sunmaktadır. Dördüncü bölüm eylem planının amaç ve hedeflerini aktarmaktadır. Beşinci bölüm ise eylem planını içermektedir.

³ Aile içi şiddetten bahsedildiğinde genellikle (hatalı bir şekilde) kadına karşı şiddet anlaşılmaktadır. Kadınlar kadar aile içinde çocuklar ve yaşlılar da şiddete maruz kalmaktadır ve bu üç şiddet türünün birbirini besleme düzeyleri incelenmesi gereken bir meseledir (Çalı, Delice, 2013: 9).

⁴ Ulusal eylem planına ilişkin bilgiler için bkz: "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015", Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2012.

Bu planla toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddetle mücadeleye ilişkin iyileştirmeyi hedeflediği temel alanlar şunlardır: yasal düzenleme, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddet konularında toplumsal farkındalık yaratılması, zihniyet dönüşümünün sağlanması, koruyucu hizmet sunumu ve şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi, sağlık hizmetlerinin sunumu ve kurum/kuruluşlar arası işbirliğidir.

Ulusal Eylem Planı; Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele, Ulusal Eylem Planı Amaç ve Hedefler, Eylem Planı bölümlerinden oluşmaktadır. Kadına karşı şiddetle mücadeleye ilişkin kavramsal ve istatistikî genel bilgilere yer verilen kısımda uluslararası gelişmelere ve Türkiye’deki gelişmelere yer verilmiştir. Bu doğrultuda uluslararası kuruluşların kadına şiddetle mücadele kapsamlı rapor, konferans, sözleşme, bildirme, tavsiye kararı, deklarasyon, platform gibi araçlar hakkında bilgiler sunulmuştur. Türkiye’deki gelişmelerin anlatıldığı kısımda; Türkiye’de kadına şiddetle mücadelenin bir politika alanı olarak gelişmesi, hukuksal temellerinin oluşturulması, uluslararası düzenlemelere uyum süreci, eğitim protokolleri, kampanyalar, araştırmalar, projeler hakkında bilgiler verilmiştir.

Planın amacı; “ülkemizde kadına karşı her türlü şiddetin ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin tüm tarafların işbirliği ile uygulamaya konulmasıdır”. Eylem planı üç uygulama dönemine ayrılmıştır. Bu dönemler; kısa (2012-2013), orta (2012-2014) ve uzun vade (2012-2015 ve sonrası) olarak planlanmıştır.

Planın hedefleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına karşı şiddet ve ev içi şiddetle mücadele konularında yasal düzenlemeler yapmak ve uygulamadaki aksaklıkları ortadan kaldırmak,
- Kadına karşı şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddet konularında toplumsal farkındalık yaratmak ve zihinsel dönüşüm sağlamak,
- Şiddete uğrayan kadına, varsa çocuk/çocuklarına ve şiddet uygulayan ve uygulama ihtimali bulunanlara yönelik sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi ve uygulanması,
- Şiddete uğrayan kadına, varsa çocuk/çocuklarına yönelik hizmet sunumun gerçekleştirmek üzere kurum/kuruluş ve ilgili sektörler arası işbirliği mekanizmasını güçlendirmek.

Eylem Planı’nın amaçlar ve hedefler bölümünde dört hedef belirlenmiş olmasına rağmen Eylem Planı bölümünde beş hedef yer almaktadır. Hedefler bölümünde yer almayan ama eylem planı bölümünde yer alan hedef şu şekilde belirtilmiştir: “Şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kadınlara, varsa çocuk/çocuklarına yönelik ulaşılabilir koruyucu hizmetlerin daha etkili verilmesi ve yaygınlaştırılması ile bu kişilerin sosyo-ekonomik olarak güçlendirilmesini sağlamak”.

Yukarıda belirtilmiş olan hedeflerin her birine yönelik aktiviteler, sorumlu kurum-kuruluşlar, işbirliği kurum-kuruluşları ve uygulama dönemleri belirlenmiştir.

3. Ulusal Eylem Planının Çıktıları

Kadına karşı şiddetle mücadele ulusal eylem planına ilişkin Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nde gerçekleştirilen 34. 06. 2013, 20.02.2014 ve08.07.2015 tarihli izleme ve değerlendirme toplantı raporlarında bakanlıklar ve çeşitli kurumların gerçekleştirdikleri ve planladıkları faaliyetlere yer verilmiştir. İncelenen çıktılar bu rapora dayanarak aşağıda özetlenmiştir.⁵

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Elektronik Destek Sistemi Pilot Uygulamasına başlanmıştır. Toplumsal Cinsiyet ve Medya Atölyesi gerçekleştirilmiş. Yerel Eşitlik Eylem Planları ve Yerel Eşitlik Çalışma Planları hazırlanmıştır. Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi, Şiddete Maruz Kalan Kadınların Güçlendirilmesi: Elektronik Takip ve Mal Alımı Projesi, Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Konukevleri Projesi, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması Projesi, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi gibi projeler yürütülmüştür/yürütülmektedir.

Yürütülen bu projeler kapsamında KSGM, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı gibi kurumlar çalıştaylar düzenlemiştir. Ulusal eylem planında aktör olan tüm bakanlık ve kurumlar TBMM Kadına Yönelik Şiddetle ilgili Meclis Araştırması Komisyonunun çalışmalarına uzman personel desteğiyle katkı sağlamıştır.

Kadına karşı şiddetle mücadele konusunda tüm aktörler işbirliği protokolleri imzalamıştır. Ulusal eylem planına dâhil olan kurumlar kadına şiddet konusunda personeline (askerlere, polisler, sağlık personeline, din görevlilerine) hizmet içi eğitimler vermiştir. Bunun birlikte Jandarma Genel Komutanlığı (JGK) bünyesinde er ve erbaşlara da kadına şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği konularında eğitimler verilmiştir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) hizmete açılmıştır. Konukevleri konusunda Özel Donanımlı Kadın Konukevi açılarak ihtisaslaşma yoluna gidilmiştir. Aile Danışma Merkezleri ve Toplum Merkezleri, Sosyal Hizmet Merkezleri çatısı altında toplanarak sayısı 161 olmuştur. JGK karargâhında 2012 yılında Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü, 2015 itibarıyla 37 İl Jandarma Komutanlığı bünyesinde Çocuk ve Kadın Kırsım Amirliği kurulmuş, 44 İl Jandarma Komutanlığı'nda ise bu birimler kuruluncaya kadar Çocuk ve Kadın Suçları İşlem Astsubayı görevlendirilmiştir.

⁵ Burada yer verilen çıktılar çalışmanın inceleme aracını oluşturan ulusal eylem planının uygulanma aralığı olan 2012 ve 2015 yılları arasını kapsamaktadır.

Şiddet mağduru kadınların ücretsiz adli yardım ve destek almalarının sağlanması amacıyla taşra birimlerinin, illerinde bulunan barolarla işbirliği sonucu şiddet mağduru kadına hukuki destek sağlanmış/sağlanmaktadır.

Kültür Bakanlığı, şiddet mağduru kadınların opera ve bale gösterilerinden ücretsiz yararlanmalarını sağlamış, kadına karşı şiddet konusunda yazılmış kitap sergisi yapmıştır.

Toplumda kadına şiddeti önleyici farkındalık sağlayan Aile Eğitim Programları ve vatandaşa bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiş, broşür ve afişler dağıtılmıştır. Halk Eğitimi Merkezlerinde yetişkinlere yönelik olarak koruyucu/önleyici hizmetlerin yaygınlaştırılması amacıyla; şiddet, cinsel taciz, alkol ve madde bağımlılığı vb. konuları içeren programlar, meslek edinmeye yönelik çeşitli kurslar, çocuk/yaşlı ve hasta bakımı eğitimi kursları açılmaktadır. İş ve Meslek Danışmanları, şiddete maruz kalan kadınların iş arama becerilerini geliştirmeleri, iş bulmaları, mesleki uyum problemlerini gidermeleri, mesleki becerilerini geliştirmeleri, mesleklerini/işlerini değiştirmeleri, mesleki eğitim programlarına yönlendirilmeleri ve katılmaları amacıyla rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunmaktadırlar.

Adalet Bakanlığı tarafından hükümlü ve tutuklular için psiko-sosyal uzmanları tarafından Öfke Kontrol Programı, Salıverilme Öncesi Mahkum Gelişimi Programı, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı, Önce Düşün Programı ve Özel Gözetim ve Denetim Programı uygulanmaktadır. Denetimli serbestlik müdürlüklerine başvuran ya da yönlendirmesi yapılan mağdurlara Mağdur Temel Müdahale Programı, Mağdurlar İçin Psiko-Sosyal Destek Müdahale Programı, Aile İçi Şiddet Mağdurları Müdahale Programı ve Cinsel Şiddet Mağdurları Müdahale Programı aracılığıyla destek verilmektedir. Denetimli serbestlik kapsamında cezaları infaz edilen hükümlülere yönelik aile eğitim programı, aile içi iletişim, aile içi şiddet konularında seminer, konferans vb. etkinlikler düzenlenmektedir. Ayrıca, denetimli serbestlik müdürlükleri ve koruma kurullarınca, suçtan zarar gören mağdurlara, talep etmeleri halinde psiko-sosyal yardım verilmekte, koruma kurulları aracılığıyla ekonomik ve sosyal destek sağlanmaktadır. Bunlarla birlikte, yine koruma kurulları aracılığıyla, mağdur haklarına yönelik seminer, sempozyum vb. faaliyetler düzenlenerek toplumsal duyarlılığın artırılmasına katkı sağlanmaya çalışılmaktadır.

Ceza infaz kurumundan salıverilen veya suç mağduru kadınlara, ağır ceza merkezinin bulunduğu 137 merkezde, psiko-sosyal ve hukuki yardım, sağlık, eğitim, ayni-nakdi, meslek edinme, iş bulma ve diğer konularda yardım ve destek çalışmaları yürütülmektedir. Yerel olanaklar değerlendirilerek, işe yerleştirilmeleri için girişimlerde bulunulmaktadır. Denetimli serbestlik müdürlükleri ve koruma kurulları aracılığıyla, hükümlü/eski hükümlü ve suçtan zarar gören kadınların iyileştirilmesi, topluma kazandırılması ve diğer ihtiyaçlarının giderilmesi, karşılaştıkları psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunla-

rının etki ve sonuçlarının azaltılması amacıyla çeşitli kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılarak, iş ve meslek edindirme, kendi işini kurma, mesleki eğitim ve iyileştirme, sosyal destek vb. konularda projeler yürütülmektedir.

Kalkınma Bakanlığı kalkınma planı ile 2014 ve 2015 yılı programlarında kadına karşı şiddete ilişkin tedbirlere yer verilmiştir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması ile aynı araştırmanın İleri Analizleri için gerekli kamu kaynağı sağlanmıştır. Maliye Bakanlığı 6284 sayılı kanunun ilgili maddelerinde yer alan tedbirlere ilişkin ASPB’nin 2015 yılı bütçesinde ödenek ayrılmıştır.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu çeşitli kamu spotlarını yayınlanmasını *zorunlu yayın* olarak kabul edilmesini sağlamıştır. Bazı programlara 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’un 8/1/s maddesinde yer alan “*Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez*” hükmüne gerekçesiyle para cezası verilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından Türkiye’de Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Araştırması tamamlanmıştır. TÜİK-WEB sayfasında yer alan Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri altında yer alan şiddet bölümü araştırma sonuçlarına göre güncellenmiştir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Kadına karşı şiddetle mücadele politikalarında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün hazırlamış olduğu Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015) bu çalışma kapsamında bir politika aracı olarak ele alınmış, kadına karşı şiddetle mücadele politikalarının bütününe yönelik bir değerlendirme yapılmamıştır. Politika süreci ve politika değişimi mekanizmaları ile ilgili birçok teori olmasına rağmen genellikle politika oluşum süreci problemin tanımlanması, gündeme gelmesi, formüle edilmesi, kanunlaşması ve uygulanması aşamalarına ayrılarak tarif edilmektedir. Politika sürecinde değerlendirme diğer tüm aşamaların ayrılmaz bir parçasıdır (www.cdc.gov). Politika değerlendirme, politikanın farklı aşamalarında gerçekleşebilir. Uygulama öncesi değerlendirme, devam eden değerlendirme ve uygulama sonrası değerlendirmedir (Demir, 2016: 253). Bir politikanın uygulanmasının ardından belirlenen hedeflere ulaşma konusunda başarılı olabilmesi için politikanın işlevselliğinin gözlemlemek ve değerlendirmek gereklidir. Ayrıca gerçekleştirilen hizmetlerin (çıktıların) hedef kitleye etkili biçimde ulaşp ulaşmadığını değerlendirmek, politikanın amaçlarının gerçekleştirilmesi açısından önem taşımaktadır (www.abs.gov.au). Değerlendirmenin en önemli üç türü; politika içerik değerlendirmesi, politika uygulama değerlendirmesi ve politika etki değerlendirmesidir. Politika içerik değerlendirmesi: “İçerik

açıkça politika hedeflerini ve arkasında ki mantığı ortaya koyuyor mu?” sorusuna odaklanır. Politika uygulama değerlendirmesi: “politika planlandığı gibi uygulandı mı?” sorusu üzerinde durur. Politika etki değerlendirmesi: Politika belirlenen sonuçlara ve etkiye ulaştı mı? sorusuna cevap arar. Kısa ve orta vadeli çıktılarını değerlendirilmesi de bu aşamada yapılmaktadır (www.cdc.gov). Bu bağlamda söz edilen eylem planının bitişi itibarıyla ulaşılan çıktılarının kadına karşı şiddetle mücadele politikalarının içindeki yerine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Planın hedefinde toplumsal cinsiyet eşitliğine yer verilmiş olması önemlidir. Çünkü her ne kadar toplumsal cinsiyet kavramı⁶ kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal düzlemde kurulmuş yönlerine, toplum ve kültürün belirlediği ön kabuller ve kalıp yargılara dikkat çekmek için kullanılsa da (Marshall, 2005: 98; Berktaş, 2012: 16), genellikle kadınlar yerine, özellikle de kadınların yaşadıkları sorunları ifade etmek için kullanılmaktadır (Özkazanç, 2011: 1; Omay, 2012: 288). Bu eylem planına ilişkin olarak yapılan izleme ve değerlendirme toplantısından hareketle bakanlıklar ve çeşitli kurumların planladıkları faaliyetlerden ziyade gerçekleştirdiklerini belirttikleri faaliyetler (proje, çalıştay, seminer vb.) üzerine odaklanılmıştır. Ulusal eylem planının izleme ve değerlendirme toplantısında gerçekleştirdiği faaliyetler hakkında bilgi veren aktörler; ASPB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’dur.

Eylem planının izleme ve değerlendirme toplantılarının kapsamına ilişkin değerlendirmelere geçmeden önce toplantı raporlarının metin yapısı hakkında birkaç hususa değinmek gerekir. Toplantıda her kurum gerçekleştirdiği faaliyetleri anlattığı için ortak protokoller, projeler ortak kurumlarca yinelenmektedir. Bundan dolayı hem raporların sayfa hacmi artmış, hem de karmaşık bir görünüme sebep olmuştur. Kurumların eylem planı kapsamında yürüttüğü faaliyetler türlerine göre gruplandırılarak (kimlerin ortak yürüttüğü kısaca belirtilerek) hangi aşamada bulunduğu ya da neler yapıldığının belirtilmesi raporları inceleyenler için daha yararlı olabilecektir.

Bakanlık ve diğer kurumların sundukları bilgiler incelendiğinde büyük ölçüde ASPB öncülüğünde koordinasyonu sağlanmış protokoller, eğitimler, toplantılar gibi faaliyetlerin ön planda olduğu görülmektedir. Projeler arasında; Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi, Şiddete Maruz Kalan Kadınların Güç-

⁶ Toplumsal cinsiyet geniş bir literatüre sahiptir. Kadın araştırma merkezleri, lisansüstü eğitim programları, bilimsel dergilerle bu literatür her geçen gün gelişmektedir. Bu çalışma kadına şiddet politikalarının eylem planlarından birinin çıktılarına yönelik olması sebebiyle burada toplumsal cinsiyetin kuramsal çerçevesine yer verilmemiştir. Toplumsal cinsiyet konusu için bknz: Fatmagül Berktaş, Tek Tanrılı Karşısında Kadın Hırستیyanlık’ta ve İslamiyet’te Kadının Statüsüne Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım, s. 16.

lendirilmesi: Elektronik Takip ve Mal Alımı Projesi, Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Konukevleri Projesi, Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Konukevleri Teknik Destek Projesi, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması Projesi yer almaktadır. Toplumsal bilinçlendirme kapsamında ise broşür, afiş, kamu spotu gibi araçlar kullanıldığına işaret edilmiştir. Kadına karşı şiddet vakaları için kurumlar personeline yönelik çeşitli materyaller oluşturmuştur. Eylem Planı süresinde tamamlanan kurumsal oluşumlar; Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, Özel Donanımlı Kadın Konukevi, JGK bünyesinde Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü, İl Jandarma Komutanlıkları bünyesinde Çocuk ve Kadın Kısım Amirlikleri'dir.

Kadına karşı şiddetle mücadele ulusal eylem planı kapsamında personel eğitimi önemli bir payı oluşturmaktadır. Kadına karşı şiddetle mücadelede aktör tüm kurumların bu konuda bilgilendirilmesi neyle mücadele edildiği/nasıl mücadele edileceği/konunun niteliğinin bilinmesi gibi açılardan önem taşımaktadır. Bu bağlamda eylem planı kadına karşı şiddetle mücadele bilgisinin sadece KSGM ya da konukevi personeli tarafından bilinmesi gerektiği gibi olası yanlış algılardan kurtarmıştır. Bununla birlikte EGM, JGK gibi kurumların personelinin çeşitli eğitimler alması sağlanırken, personelinin yetiştirildiği eğitim müfredatında kadına karşı şiddet konusunun yerine ilişkin bilgiler ya da öneriler bulunmamaktadır. Büyük ölçüde erkeklerin yer aldığı meslek gruplarında bu eğitimlerin sonuçlarına ilişkin araştırmalar yapıp yapılmayacağına ilişkin bilgilere de yer verilmemiştir.

Plan kapsamında kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik çeşitli kurumların çalışanlarına yönelik veya topluma yönelik birçok eğitim programından bahsedilmiştir. Bu hususta iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri benzeri standart eğitim zorunluluklarının belirlenmesi, eylem planının hedefleri için daha sistematik uygulamalar olarak düşünülebilir. Bu eğitimlerin ne kadar sıklıkla verilmesi gerektiği, farklı kurumlarda yetiştirilen eğiticilerle mi yoksa KSGM'nin belirleyeceği eğiticiler mi daha etkin bir şekilde gerçekleştirileceği ve bu eğitimlerin toplumsal hayata katkısı hakkında fikirler verebilecek araştırmalar yapılması gereklidir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kamu spotları ya da yayın ilkeleri doğrultusunda çeşitli faaliyetleri olmakla birlikte televizyondaki dizi, film ve programlara yönelik yeterli incelemeler yapılmamaktadır. TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'nda da RTÜK'le ilgili uzman kadrosunun olması gerektiği, kadına yönelik şiddet konusunda RTÜK'ün çok iyi bir süzgece sahip olması gerektiği gibi çeşitli öneriler sunulmuştur. Televizyonun insanların algısını, yaşam pratiğini şekillendirdiği bir dönemde RTÜK gibi kurumlardan beklenen, şiddet gibi toplum üzerinde olumsuz ve yozlaştırıcı etkilere karşı mekanizmalar geliştirmesidir.

Zira Türk televizyonlarında yayınlanan diziler sadece Türk toplumuna model oluşturmamaktadır. Dizilerin Ortadoğu ülkeleri, Türkiye Cumhuriyetleri ve Balkan ülkelerine ihraç edilmesi ile kadına karşı şiddete ilişkin sergilenen modeller sınırları aşarak yayılma ihtimali ile karşı karşıya kalınmaktadır (Akdoğan vd., 2015: 243).

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un yayın hizmeti ilkelerinin yer aldığı 8. maddesinde; “*Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez. Şiddeti özendirici veya kanıksatıcı olmaz*” ilkeleri yer almaktadır. Ancak kuruluş kanunundaki toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesinin radyo-televizyonlarda denetiminin sağlanması için RTÜK'teki kadın üye sayısına da bakılması gerekir. Sadece erkeklerden oluşan kurulun programlarda kadına karşı şiddeti incelemesi/denetlemesinin beklenmesinden ziyade, kadın bakış açısının getireceği öncelikli hassasiyetleri taşıyan bakış açısıyla farklı sonuçlar üretilebileceği hususuna dikkat çekilmelidir.⁷

Örneğin televizyonlarda sağlık sektörünün kadınsılaştırılmasıyla, sağlıklı bedenini teşviki, bireyin önerilen listeler doğrultusunda hayatını şekillendirmesi, bir proje olarak bedenini sürekli izleme ve kontrol etme özellikle kadınlara dayatılmaktadır (Kaya, 2011: 118, 120). Bu programlardaki çabanın benzeriyle televizyon, şiddet konusunda tüm araçlarıyla şiddet uygulayanlara seslenmelidir. Münferit zamanlarda şiddeti kınamaktan ziyade tüm programların şiddeti teşvik edip etmemesi açısından incelenerek izleyiciye sunulmasıyla, eylem planlarında ve raporlarda referans hususlardan biri olan ‘zihniyet dönüşümü’ sürecine katkı sağlanmış olur.

Aile içi şiddet haberlerinin 3. sayfalarda diğer adi suçlarla bir arada verilmesi, ‘namus cinayeti’, ‘töre cinayeti’ (TBMM, 2015: 842) ‘namus temizlemek’ ifadeleri yazılı ve görsel medyada kadına şiddeti normalleştiren, gerekçelendiren kullanımlar haline gelmektedir. Kadın ölümlerinin ve sakatlanmalarının önemli nedeni olan kadına karşı şiddeti (Çalı, Delice, 2013: 9) normalleştiren ve gerekçelendiren her unsur konusunda denetim mekanizmaları çeşitlendirilmeli ve işletilmelidir. Medyada kadına şiddet konusunda Medya İzleme Grubu gibi oluşumların çalışmalarından yararlanılması önem taşımaktadır. Medya izleme gruplarının, medyadaki temsilleri teşhis ve teşhir etme, dönüşüm için çeşitli alternatifler önerme gibi özellikleri düşünüldüğünde medyada var olan cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadelede önemli bir rol üstlenebilecektir (Erdoğan, 2011:121). Ulusal eylem planının çıktıları arasında RTÜK'ün yukarıda bahsedilen faaliyetleri dışında kadına karşı şiddeti önleyeceği öngörüsü taşıyan aktiviteler bulunmamaktadır.

Eylem planının hedefleri arasında kadına karşı şiddet, toplumsal cinsiyet

⁷ Dizilerde mafya patronlarının eşi dışında başka kadından çocuk sahibi olması gibi durumlar kadın gözüyle değerlendirildiğinde eleştirel tavırlar sergilenebilir.

eşitliği gibi konularda yasal düzenlemeler yapmak ve uygulamadaki aksaklıkları ortadan kaldırmak yer almıştır. Plan kapsamında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Etki Analizi Araştırması yürütülmüş bu doğrultuda kanunun aile içi ve kadına karşı şiddet olaylarının önlenmesinde ve şiddet mağdurlarının korunmasında etkili olup olmadığının değerlendirileceği hedeflenmiştir. 6284 sayılı kanunun uygulanmasında karşılaşılan sorunların giderilmesine yönelik kapsamlı bir yol haritası hazırlanacağı belirtilmiş ancak kapsama ilişkin bilgilere yer verilmemiştir.

Eylem planında, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında korunan kişi ile şiddet uygulayan ve uygulama tehlikesi bulunan kişilere yönelik teknik araç ve yöntemlerin etkinliği ortaya konulmamıştır (www.haber3.com). Eylem planında yasal ve polisiye tedbir türünün öne çıktığı aktiviteler, şiddetle ilişkili diğer risk faktörlerine yer vermemekte, ara veya kademeli çözümler bütüncül bir bakış açısıyla sunulmamaktadır. Nitekim "kadına karşı şiddet" kavramının sınırları oldukça geniş olması, adli ve idari sürecin yalnızca beyana dayalı olarak başlaması nedeniyle birbirinden farklı durumlar için aynı çözüm önerilerinin sunulması uygulamada çeşitli sorunlara yol açabileceği öngörülmelidir.

Eylem planında kadına karşı şiddetle mücadelenin doğrudan ve dolaylı maliyetinin hesaplanmasını öngörülmektedir. Ancak söz konusu maliyetin ne olduğu konusunda veriler oluşturulmamıştır. Eylem planındaki aktiviteler çoğunlukla mağdura yönelik sağlık yardımları verilmesini amaçlamaktadır. Şiddeti önleme iddiasında olunmasına rağmen şiddetin failine dönük neredeyse madde içermemektedir. Bazı projelerin kapsamını sadece bu konu oluşturması şiddetle mücadele için işlevsel sonuçlar sağlayabilecektir. Erkeklerin şiddet uygulamasına yönelik sosyo-psikolojik araştırmaların yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte kadına şiddet konusunda risk gruplarının (bölgelere göre) haritasının çıkarılmasına yönelik çalışmalar veya planların olmaması büyük eksikliklerdir (TBMM, 2015: 842). Bu konuya ilişkin hedefler eylem planında da yer almamıştır.

Eylem planında hâkim olan toplumsal cinsiyet eşitliği politikasını uygulayan ülke örneklerindeki (İzlanda, Norveç, İsveç, Danimarka, Finlandiya) uygulanan politikalar ve çıktıları üzerine irdellemelere yer verilmemiştir. Planların kapsamının diğer ülkelerdekiler ile benzer ve farklı yönlerine ilişkin karşılaştırmaların yapılması tercih edilen politikalar için çeşitli incelemelerin yapıldığını gösterir. Devam eden bir sürece ilişkin değerlendirmenin yapıldığı bu çalışmada tüm aktörlerin kadına karşı şiddetle mücadele politikasına çeşitli düzeylerde katkı sunduğu görülmektedir. Bununla birlikte bazı hedefler doğrultusunda aktörlerin tamamlamadıkları faaliyetlerinin 2016-2019 dönemi için oluşturulan ulusal eylem planındaki yerine ilişkin bilgilere yer verilmemesi bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- A Guide for Using Statistics for Evidence Based Policy, 2010, <http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/lookup/1500.0chapter102010>, (Erişim Tarihi: 20.08.2016).
- AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI (2015). *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun Etki Analizi*.
- AKDOĞAN, A. Argun, YILDIZ, Mete, ÇİNER, Can Umut” An Analysis of Policy Transfer: Protecting Women From Domestic Violence in Turkey”, Korrel Göymen & Robin Lewis (Ed.s), IPC, İstanbul: 2015.
- ALTUNOK, Hatice (2016). “Politika Çıktıları”, *Kamu Politikaları Ansiklopedisi*, (Ed: Hatice Altunok, Fatma Gül Gedikkaya), Nobel Yayıncılık, Ankara.
- BERKTAY, Fatmagül (2012). Tek Tanrılı Karşısında Kadın Hıristiyanlıkta ve İslamiyette Kadının Statüsüne Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım, Metis Yayınları, İstanbul.
- BERKTAY, Fatmagül (2004). *Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye, Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları No. 7*, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi.
- ÇALI, Hasan Hüseyin, DELİCE, Murat (2013). “Giriş: Kadına, Çocuğa ve Yaşlıya Yönelik Şiddet Üzerine Genel Bir Bakış”, *Kadına, Çocuğa ve Yaşlıya Yönelik Şiddet Üzerine Deneme Yazıları*, (Ed: Hasan Hüseyin Çalı, Murat Delice, Mustafa Özgüler), Polis Akademisi Yayınları, Ankara.
- DAVIS, Natalie Zemon, FARGE, Arlett (1993). *Kadınların Tarihi Cilt: III*, (Ed: Georges Duby, Michell Perrot, Çev: Ahmet Fethi), Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- DEMİR, Fatih (2016). “Politika Değerlendirme”, *Kamu Politikaları Ansiklopedisi*, (Ed: Hatice Altunok, Fatma Gül Gedikkaya), Nobel Yayıncılık, Ankara.
- ERDOĞAN, Mehmet (2011). *Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkla Mücadelede Medya İzleme Grupları*, TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- GÜNAY, Metin (2012). “6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler”, *TAAD*, Yıl: 3, Sayı: 10.
- KARINCA, Eray (2010). *Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara.
- KAYA, Şehriban Şahin (2011).”Televizyonda Kadın, Sağlık ve Hastalık”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 2, (s. 117-150).
- KSGM (2015). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015) İzleme ve Değerlendirme Toplantısı Birleşik Raporu*.
- LOBMANN, Rebecca, GREVE, Werner, WETZELS, Peter, BOSDOLD, Christiane (2003). “Violence Against Women: Conditions, Consequences, And Coping”, *Pshchology, Crime & Law*, Vol: 9/4, (s. 309-331).
- MARSHALL, Gordon (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev. Osman Akınhay-Derya Kömürçü), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

- MOROĞLU, Nazan (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Mart-Nisan, (s.357-380).
- OMAY, Umut (2012). “Örgütlerde Ayrımcılık: Etnisite, Cinsiyet ve Yaş Boyutlarıyla”, *Örgüt Sosyolojisi*, (Ed: Mehmet Zencirkıran), Dora Yayınları, Bursa.
- ÖZKAZANÇ, Alev (2011). “Bilim ve Toplumsal Cinsiyet”, 21. Yüzyıla Girenken Türkiye’de Feminist Çalışmalar Prof. Dr. Nermin Abadın Unat’a Armağan, http://kasaum.ankara.edu.tr/?page_id=182, (Erişim Tarihi: 01.09.2016).
- PANTEL, Pauline Schimitt (1992). *Kadınların Tarihi Cilt: 1*, (Ed: Georges Duby, Michell Perrot, Çev: Ahmet Fethi), Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- TATLILIOĞLU, Kasım (2014). “Kadına Şiddetle Mücadele Eylem Planı 2012-2015’in Genel Bir Değerlendirilmesi”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı), (s. 115-122).
- TBMM (2015). *Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerini Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*, 1. Cilt.
- TBMM (2015). *Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerini Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*, 2. Cilt.
- TEKİN, Üzeyir (2011). *Şiddet*, Orient Yayınları, Ankara.
- TOKUROĞLU, Belma (2016). “Toplumsal Cinsiyet Politikası”, *Kamu Politikaları Ansiklopedisi*, (Ed: Hatice Altunok, Fatma Gül Gedikkaya), Nobel Yayıncılık, Ankara.
- UĞUR, Hüseyin (2012). “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-101-1208> (Erişim Tarihi: 04.09.2016).
- UN WOMEN (2012). *Handbook For National Action Plans on Violence Against Women*, New York.
- WALBY, Sylvia (2013). “Toplumsal Cinsiyet”, *Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü*, (Ed: William Outhwaite/Çev: Melih Pakdemir), İletişim Yayınları, İstanbul.
- 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi
<http://www.cdc.gov/injury/pdfs/policy/Brief%201-a.pdf>, “Step by Step – Evaluating Violence and Injury Prevention Policies”, (Erişim Tarihi: 20.08.2016).
<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/hakkinda.htm> (Erişim Tarihi: 19.05.2016).
<http://www.haber3.com/imdat-butonu-kapsama-alani-disinda-3216898h.htm> (Erişim Tarihi: 09.06.2016).